

Wat is en wat doet de raad van advies voor de ruimtelijke ordening

TEN GELEIDE

In „Stedebouw en Volkshuisvesting” (juli-augustus 1969) heeft prof. W. F. J. M. Krul een artikel geschreven „Wat is en wat doet de Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening”. Gezien het belang dat ook de drinkwatervoorziening meer en meer krijgt bij de ordening van de in Nederland beschikbare ruimte voor zover het waterwingebieden e.d. betreft, leek het de redactie goed om het grootste deel van dit artikel in dit blad — uiteraard met instemming van schrijver en uitgeefster — in H₂O over te nemen.

De op 1 augustus 1965 in werking getreden Wet op de Ruimtelijke Ordening bepaalt, dat er een Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening is, die de Regering op verzoek dan wel uit eigen beweging advies geeft en dat in de Raad zitting hebben vertegenwoordigers van door de Kroon aan te wijzen organisaties, deskundigen op bestuurlijk en technisch gebied inzake de ruimtelijke ordening en deskundigen inzake het provinciaal en gemeentelijk bestuur.

Het uitvoeringsbesluit van de Wet op de Ruimtelijke Ordening omschrijft de taak van de Raad als het adviseren over „hoofddlijnen en beginselen”. De Minister, belast met de zorg voor de ruimtelijke ordening is verplicht, de Raad over deze hoofddlijnen en beginselen te horen. Andere ministers staat het vrij, het advies van de Raad in te winnen. De Raad kan ook uit eigen beweging advies uitbrengen.

Als in de Raad vertegenwoordigde organisaties zijn bij KB van 21 augustus 1965 aangewezen: het Landbouwschap, het Bosschap, de gezamenlijke werkgeversbonden, de gezamenlijke vakcentrales, het Hoofdbedrijfschap Detailhandel, de gezamenlijke woningbouwcorporaties, de Centrale Raad voor de Volksgezondheid, de Contactcommissie voor onroerende zaken, de Stichting Recreatie, de Contactcommissie voor Natuur- en Landschapsbescherming, de NV Nederlandse Spoorwegen, het Contactorgaan Beroepsvervoer en het Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting.

De deskundigen op het gebied van het provinciaal en gemeentelijk bestuur zijn benoemd op voordracht van het Interprovinciaal Overleg, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschapsbonden.

Voorts werden nog 11 persoonlijke deskundigen als lid benoemd.

In totaal telt de Raad 40 leden. Als men dan nog bedenkt dat de vergaderin-

gen worden bijgewoond door ambtelijke waarnemers, t.w. de directeur van de Rijksplanologische Dienst en vertegenwoordigers van vrijwel alle ministeries, dan zal de lezer mompelen: „de Regering had wel gelijk door te waarschuwen tegen een groot nieuw college!”.

Die overweging kwam ook bij mij op toen ik werd aangezocht om als persoonlijk deskundige in de Raad zitting te nemen.

Mijn aarzeling werd nog versterkt toen mij bij raadpleging van mijn woordenboeken bleek dat ons woord „planologie” kennelijk verband houdt met het Latijnse „planere” (effenen), maar dat daarnaast in het Grieks „planao” betekent „doen verdwalen” of „rondwalen” en „planos” wil zeggen „dwaaltocht”, „zwerfer” of „bedrieger”.

Mijn aarzeling werd overwonnen door verlangen om iets te mogen bijdragen tot de ruimtelijke ordening als een der nieuwste en meest noodzakelijke activiteiten van onze samenleving en door de mij gegeven verzekering dat het de Regering ernst was, aan het „ondergeschoven kind” een volwaardige functie in het gezin te geven. Dat bleek wel door de benoeming van oud-minister-president Marijnen tot voorzitter en van ZKH Prins Claus tot lid. Bij de installatie van de Raad op 5 oktober 1965 verklaarde minister Bogaers, de Raad vooral te zien als een communicatiekanaal tussen Regering en samenleving.

„Enerzijds zal de Raad de Regering kunnen informeren over wat er in de Nederlandse samenleving aan denkbeelden leeft over de hoofddlijnen en beginselen, die voor de ruimtelijke ordening van algemeen belang zijn. Anderzijds kan hij een klankbodem zijn voor de inzichten van de Regering die ten grondslag liggen aan haar ruimtelijk beleid”.

Reeds in februari 1966 adviseerde de Raad de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening op diens verzoek bij de voorbereiding van de Tweede

Nota over de Ruimtelijke Ordening in Nederland, en wel naar aanleiding van een door de Rijksplanologische Dienst opgestelde discussienota.

In de Tweede Nota (1966) verklaart de Regering dat de Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening in het leven is geroepen „als concentratiepunt voor het meedenken van de samenleving met de overheid”.

„Deze Raad heeft geen rechtstreeks beleidvormende bevoegdheden; hij heeft echter bij uitstek de taak te fungeren als communicatiekanaal tussen Regering en samenleving en bij te dragen tot een intensieve uitwisseling van denkbeelden in de overheids- en particuliere sfeer”.

En — twee jaar later — gaf ir. Th. Quené, directeur van de Rijksplanologische Dienst, in zijn rede „Nederland, ruimten en volten” bij de lustrumviering van de Landbouwhogeschool (1968) een lovende getuigenis over de Raad. Hij constateerde dat dialoog met de samenleving gemakkelijker op gemeentelijk en regionaal dan op rijksniveau te verwezenlijken is. „Dit neemt niet weg”, aldus ir. Quené, „dat ook de — grote — Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening in een behoefte blijkt te voorzien: zijn adviezen geven in belangrijke mate een achtergrond voor en richting aan de publieke discussie over het nationale ruimtelijke beleid”.

Op welke wijze is de — nog in zijn propaedeutische periode verkerende — examinandus erin geslaagd, dit prijzende testimonium te verkrijgen?

Daartoe heeft m.i. in belangrijke mate zijn methode van werken bijgedragen: in het bewustzijn van zijn natuurlijke logheid als erfelijke belasting, heeft de Raad zijn werkzaamheden hoofdzakelijk aan kleine groepen toevertrouwd.

Vooreerst is daar het zgn. „Presidium”, bestaande uit de voorzitter mr. V. G. M. Marijnen, de plv. voorzitter mev. mr. Chr. A. de Ruyter-de Zeeuw en de leden ZKH Prins Claus der Nederlanden, ir. A. J. Engel en de schrijver van dit artikel.

Dit „dagelijks bestuur” wordt bijgestaan door het Secretariaat onder leiding van drs. J. Tegelaar met mr. J. A. N. Patijn als plv. secretaris.

Dit eigen bureau van de Raad waarborgt een nauwe samenwerking met de Rijksplanologische Dienst.

Het Presidium nu bereidt de activiteiten van de Raad voor en is vooral het orgaan voor de zo noodzakelijke contacten van de Raad met de buitenwereld. Na-

tuurlijk mag worden verwacht dat de vertegenwoordigers van de verschillende organisaties in de Raad het college op de hoogte houden van wat er in hun kring leeft met betrekking tot de Ruimtelijke Ordening. Maar daarnaast is rechtstreeks contact tussen het Presidium en besturen of afvaardigingen van die organisaties zeer nuttig gebleken tot stimulering van activiteiten, bundeling van krachten en vermijding van doublures. Uiteraard beperkt het Presidium zijn contacten niet tot de in de Raad vertegenwoordigde organisaties.

Het is voorts begrijpelijk dat de Raad de studie van speciale problemen aan kleinere werkgroepen heeft toevertrouwd. Het uitvoeringsbesluit van de Wet op de Ruimtelijke Ordening heeft de vorming van een vaste Werkcommissie Bedrijfsleven uit de Raad geregeld en aan de voorzitter van de Raad de bevoegdheid gegeven, bijzondere commissies uit de leden van de Raad te benoemen, waaraan deskundigen van buiten de Raad kunnen worden toegevoegd.

Steeds meer concentreert zich het werk van de Raad in deze commissies, zodat de vergaderfrequentie van de voltallige Raad geringer wordt, de meeste leden in een of meer commissies werken, het Presidium geregeld bijeenkomt en het secretariaat met steeds meer werk wordt belast; het zal met enkele wetenschappelijke en administratieve ambtenaren worden uitgebreid.

Hier volgt een overzicht van de thans bestaande commissies uit de Raad. In het merendeel hebben ook deskundigen van buiten de Raad en ministeriële vertegenwoordigers zitting.

Werkcommissie bedrijfsleven

Voorzitter: ir. A. J. Engel, voorzitter van de Commissie Ruimtelijke Ordening van de gezamenlijke werkgeversbonden. Zij heeft tot taak, regelmatig voeling te onderhouden met het bedrijfsleven.

Commissie voor de landelijke gebieden

Voorzitter: mr. J. Roelse, lid van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland. Zij heeft tot taak, zich te beraden over de problemen die zich voordoen in de raakvlakken van de landbouw, de bosbouw, de recreatie, de landschapsverzorging en de natuurbescherming.

Commissie voor bestuursvormen en bestuurlijke indeling onder voorzitterschap van prof. mr. S. F. L. Baron van Wijnbergen, hoogleraar in het staatsrecht, het bestuursrecht en de bestuurskunde aan de RK Universiteit te Nijmegen. Haar taak is de studie van de bestuurlijke organisatie van ons land in het kader van een doelmatige ruimtelijke ordening.

Commissie voor verkeer en vervoer, die zich beraadt over de problemen die voortvloeien uit de wisselwerking tussen de ruimtelijke ontwikkeling en de ontwikke-

ling van het verkeer en het vervoer. Voorzitter is mr. J. L. M. Niers, lid van Gedeputeerde Staten van Overijssel.

Commissie inspraak onder voorzitterschap van mevr. mr. Chr. A. de Ruyter-de Zeeuw, lid van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland.

Blijkens de Memorie van Toelichting op de Rijksbegroting-1969 is het de overtuiging van de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening „dat het betrekken van de bevolking bij de beleidsvorming zowel de werking van de democratie als de kwaliteit van het overheidsbeleid ten goede kan komen”.

De minister heeft daarom — aldus de Memorie van Toelichting — de Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening advies gevraagd „over de mogelijkheden, de inspraak van de bevolking bij het ruimtelijke beleid op de verschillende overheidsniveaus te versterken”.

De minister deelt daarbij mede, dat het de bedoeling is dat de Raad „de grootst mogelijke vrijheid heeft” om „suggesties te doen die de publieke discussies over de ruimtelijke problemen en het ruimtelijk beleid kunnen dienen”.

Commissie stedelijke reconstructie

Deze commissie is ingesteld nadat de Minister de Raad verzocht had, enkele onderdelen nader uit te werken die waren aangegeven in een eerste advies, uitgebracht naar aanleiding van het ontwerp Besluit Bijdragen Reconstructie- en Saneringsplannen. Voorzitter is drs. R. J. de Wit, wethouder van Amsterdam.

Commissie Zuidwest-Nederland onder voorzitterschap van de heer F. J. Willems, secretaris van het Nederlands Verbond van Vakverenigingen. Aanleiding tot haar instelling was het verschijnen van de „Verkenning van enkele aspecten van de ontwikkelingsmogelijkheden voor zeehavens in het Deltagebied”, gepubliceerd door het Overlegorgaan Zeehavenontwikkeling Zuid-West-Nederland, begin 1968.

De commissie houdt zich bezig met het toetsen van de veelsoortige belangen der bevolking aan het beleid der ruimtelijke ordening in dit landsdeel. Voorwaar geen gemakkelijke taak bij de stormachtige ontwikkeling van denkbeelden, rapporten en beslissingen!

Commissie regionale ontwikkelings-programmering

Na het verschijnen van de Tweede Nota over de Ruimtelijke Ordening was de behoefte duidelijk aan een kwantitatieve benadering van de regionale ontwikkeling, binnen het kader van meerjarige economische programmering. Deze overtuiging heeft de Raad tot het contact met de Sociaal Economische Raad geleid en tot het instellen van een gezamenlijke werkcommissie, ressorterende onder de SER. Voorzitter is prof. dr. J. C. Oort,

hoogleraar in de staathuishoudkunde en de statistiek aan de Rijksuniversiteit te Utrecht.

Een hierna volgende opsomming van door de Raad uitgebrachte adviezen moge bewijzen dat zijn werk niet tot binnenskamers activiteit beperkt is gebleven.

Enige hoofdlijnen van de mogelijke ruimtelijke ontwikkeling van Nederland (9 februari 1966)

Zoals reeds boven vermeld, werd dit advies op 's Ministers verzoek gegeven tijdens de voorbereiding van de Tweede Nota over de Ruimtelijke Ordening. Het advies is niet gepubliceerd.

De Tweede Nota over de Ruimtelijke Ordening in Nederland (23 januari 1967)

Bij het verschijnen van de Tweede Nota vroeg de Minister de Raad, zijn mening over dit stuk kenbaar te maken.

De Raad heeft zijn eerste reactie op de Nota gegeven en een nadere studie over verschillende onderdelen aangekondigd, met name over problemen van de landelijke gebieden en de bestuurlijke organisatie.

Het advies is door de Minister aan de Tweede Kamer aangeboden en als kamerstuk gepubliceerd (8803, nr. 2).

Het hoofdstuk „landelijke gebieden” van de Tweede Nota over de Ruimtelijke Ordening (1 juni 1967)

Dit was een vervolg op het advies over de Tweede Nota.

Het is door de Minister aan de Tweede Kamer aangeboden en als kamerstuk gepubliceerd (8803, nr. 4).

De nota over de ontwikkeling van het Noorden des lands (4 maart 1968)

De in januari 1968 verschenen Regeringsnota over de ontwikkeling van het Noorden des Lands was voor de Raad aanleiding, eigener beweging aan de Minister te adviseren.

Het advies is door de Minister aan de Tweede Kamer aangeboden en als kamerstuk gepubliceerd (9458, nr. 3).

Het ontwerp-Besluit Bijdragen Reconstructie- en Saneringsplannen (23 september 1968), een voorlopig advies dat hierboven reeds werd vermeld.

Inspraak van de samenleving in het ruimtelijk beleid op provinciaal niveau (2 oktober 1968)

Dit advies werd voorbereid door de werkcommissie voor het bedrijfsleven uit de Raad en is op eigen initiatief aan de Minister uitgebracht. Het bevat aanbevelingen over de wijze waarop de provincies de samenleving meer kunnen betrekken bij de voorbereiding van hun ruimtelijk beleid.

De minister heeft het advies ter kennisgeving aan de provinciale besturen gezonden.

● *vervolg 3e kolom pag. 598*

Raad van advies ruimtelijke ordening

De bestuurlijke organisatie (7 november 1968)

Dit advies werd aan de Ministers van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en van Binnenlandse Zaken uitgebracht als vervolg op het advies inzake de Tweede Nota over de Ruimtelijke Ordening.

Het heeft voornamelijk betrekking op het lokale bestuur en is door de beide ministers ter kennisneming aan de Tweede Kamer gezonden en als kamerstuk gepubliceerd (8803, nr. 8).

Deze korte opsomming in dit lange artikel zal — naar ik hoop — kunnen bijdragen tot de overtuiging dat die „grote” Raad van Advies in de korte tijd van zijn bestaan toch al wel nuttig werk heeft verricht, dank zij een verstandige toepassing van „gebundelde deconcentratie”, die prachtige term uit de Tweede Nota.

Het moet mogelijk worden geacht, op deze wijze inderdaad brede kringen van onze bevolking naar belangensfeer en deskundigheid steeds meer in de voorbereiding van het ruimtelijk beleid te betrekken.